

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне й практичне значення результатів дисертації Шевчука Сергія Миколайовича на тему «Механізми публічного управління пожежно-техногенною безпекою як чинник забезпечення захисту навколишнього середовища», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету.

Дисертаційна робота пов'язана з планами наукових досліджень Національного університету цивільного захисту України. Зокрема, дослідження здійснено в межах науково-дослідної теми навчально-науково-виробничого центру «Розробка механізмів державного управління соціально-економічною сферою та її галузями в контексті забезпечення безпеки українського суспільства» (державний реєстраційний номер 0118U001007). Внесок автора в опрацювання означеної теми полягає в обґрунтуванні підходів до вдосконалення механізму цивільного захисту населення в умовах надзвичайного стану.

Актуальність теми дисертаційної роботи. У сучасних умовах негативні чинники техногенного, природного, терористичного, а в останні роки в Україні – воєнного характеру становлять одну з найбільш реальних загроз стабільному соціально-економічному розвитку держави та підвищенню якості життя населення. Негативний вплив цих чинників набуває дедалі масштабнішого характеру та справляє відчутний вплив на соціально-економічний розвиток і забезпечення національної безпеки країни. При цьому, за статистичними даними, найбільш поширеними загрозливими чинниками техногенного й природного характеру є пожежі, які щорічно завдають значних матеріальних

збитків.

У механізмі забезпечення безпеки вирішальна роль належить державі та органам публічного управління. Забезпечення безпеки в умовах надзвичайних ситуацій ґрунтується на чіткому розмежуванні повноважень між органами, що належать до різних організаційних систем у механізмі державного управління та, більше того, до різних гілок влади. Специфіка досліджуваної сфери суспільних відносин полягає в тому, що діяльність із забезпечення безпеки населення і територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, а також їх впливу на екологічну сферу, є надзвичайно актуальною проблемою в системі державного управління.

Досягнення цілей за пріоритетними напрямками державної політики у сфері забезпечення безпеки населення та захищеності критично важливих і потенційно небезпечних об'єктів від загроз різного характеру, визначених у національній концепції безпеки, забезпечується шляхом розв'язання основних завдань, зокрема підвищенням рівня готовності та ефективності діяльності територіальних і функціональних підсистем Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), у тому числі у сфері пожежно-техногенної безпеки.

Водночас одним із основних завдань забезпечення пожежно-техногенної безпеки на період до 2030 року є оптимізація фінансових і матеріальних ресурсів центральних органів публічного управління, органів виконавчої влади суб'єктів України та організацій, залучених до розв'язання проблем пожежно-техногенної безпеки.

Ефективність діяльності територіальних і функціональних підсистем ДСНС формується як сукупність реалізації їхніх потенційних стратегічних та оперативних-тактичних можливостей, що є результатом відповідного управління ресурсами ДСНС.

Стратегічний рівень публічного управління забезпечує вироблення управлінських рішень, спрямованих на досягнення довгострокових цілей, а також стратегічне планування ресурсів і діяльності територіальних та

функціональних підсистем ДСНС. Відповідальність за прийняття управлінських рішень на цьому рівні є надзвичайно високою і визначається не лише професійною інтуїцією та досвідом управлінських кадрів, а й результатами аналізу із застосуванням науково-методичних засобів і спеціалізованого методичного апарату.

Основний обсяг безпосередньої діяльності з забезпечення безпеки покладається на органи виконавчої влади, в межах яких створюються та функціонують державні органи забезпечення безпеки, зокрема в пожежно-техногенній сфері.

Органи виконавчої влади, до яких традиційно належить і система Державної служби України з надзвичайних ситуацій, посідають важливе місце в механізмі держави та в системі забезпечення безпеки населення і територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру.

Перспективні напрями подальшого вдосконалення процесів управління у сфері пожежно-техногенної безпеки полягають в автоматизації найбільш трудомістких процесів і розвитку інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень.

Це зумовлено необхідністю в стислі терміни обробляти та оцінювати значні обсяги інформації, що надходить, оперативно реагувати на зміну обстановки та мінімізувати помилки осіб, які приймають рішення. Сукупність зазначених чинників визначає актуальність теми дослідження.

Теоретико-методичним підґрунтям роботи стали наукові праці з актуальних проблем публічного управління, авторами яких є такі відомі вчені, як В. Бакуменко, М. Білинська, А. Дегтяр, Ю. Древаль, С. Домбровська, Д. Карамішев, В. Ковальчук, О. Крюков, С. Майстро, В. Мороз, І. Парубчак, П. Петровський, О. Радченко, В. Садковий, В. Степанов, В. Тертичка, В. Трощинський та ін.

Серед зарубіжних авторів можна виділити Л. Брауна, В. Брандта, Б. Валентіно, Н. Грос-Верхейде, Р. Волкера, М. Генріона, В. Гьосле, Г. Дейлі, Д. Дерлоу, С. Доннела, Ж. Кобба, Г. Кунца, Дж. Малгана, Е. Мей, М. Моргана,

М. Скидмора, Дж. Сурі, Дж. Тріппа, А. Тойнбі та ін.

В останні десятиліття фахівці багатьох наукових галузей досить активно досліджують проблеми публічного управління у сфері національної безпеки, а також забезпечення пожежно-техногенної безпеки. Серед них такі вчені, як П. Волянський, О. Власюк, В. Горбулін, М. Домарацький, С. Іванюта, А. Качинський, О. Лозовицький, А. Омаров, Г. Пономаренко, А. Томіленко, В. Чубань та ін.

Однак стан та сучасні тенденції аналізованої предметної галузі актуалізують питання про проведення комплексного дослідження, спрямованого на вдосконалення науково-методичних засобів вирішення завдання публічного управління пожежно-техногенною безпекою та її вплив на навколишнє середовище, що забезпечує обґрунтоване рішення на користь ефективного управління державою у сфері національної безпеки.

Мета і завдання дослідження. *Метою* дисертаційної роботи є теоретичне обґрунтування та розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів публічного управління пожежно-техногенною безпекою як фактору забезпечення захисту довкілля.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких *завдань*:

– розкрити сутність теоретичних аспектів пожежно-техногенної безпеки населення, проаналізувати понятійний апарат системи публічного управління у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки в умовах надзвичайних ситуацій;

– визначити основні підходи щодо організації публічного управління у сфері пожежно-техногенної безпеки як чинника забезпечення ефективного управління в умовах надзвичайного стану та впливу екологічних факторів на проблеми пожежно-техногенної та національної безпеки;

– охарактеризувати особливості адміністративно-правового режиму надзвичайного стану як чинника забезпечення пожежно-техногенної безпеки та виявити сучасні підходи щодо формування організаційного механізму пожежно-техногенної безпеки в регіональному вимірі

– визначити механізми формування та реалізації зарубіжного досвіду організації публічного управління пожежно-техногенною безпекою в умовах надзвичайних ситуацій та воєнного стану;

– визначити напрями розвитку механізмів публічного управління пожежно-техногенною безпекою;

– виокремити стратегічні орієнтири модернізації державної системи безпеки життєдіяльності як інструменту захисту навколишнього середовища.

Об’єктом дослідження є публічне управління у сфері пожежно-техногенної безпеки населення.

Предмет дослідження – механізми публічного управління пожежно-техногенною безпекою як чинник забезпечення захисту навколишнього середовища.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційної роботи становлять такі загальнонаукові та спеціальні методи пізнання:

– логіко-семантичний – для поглиблення понятійного апарату та визначенні сутності й змісту механізмів пожежно-техногенної безпеки;

– порівняльного аналізу – для дослідження методологічних підходів, концепцій, розробок і пропозицій провідних вітчизняних і зарубіжних вчених та виявлення закономірностей, відмінностей, особливостей і спільних характеристик механізмів пожежно-техногенної безпеки населення як чинника забезпечення захисту навколишнього середовища;

– аналізу та синтезу – для оцінювання динаміки та результативності механізмів пожежно-техногенної безпеки населення в умовах надзвичайного стану;

– спостереження та теоретичного узагальнення – для розкриття проблем і суперечностей формування та реалізації механізмів пожежно-техногенної безпеки населення

– структурного моделювання – для побудови поетапної моделі трансформації механізмів пожежно-техногенної безпеки населення в умовах різних небезпек в контексті забезпечення національної безпеки держави.

Інформаційну базу дослідження склали чинне вітчизняне й зарубіжне законодавство у сфері національної безпеки держави та з питань пожежно-техногенної безпеки населення в умовах надзвичайного стану, розробки й напрацювання дослідників у цій сфері, а також інші джерела. Крім того, в дисертаційній роботі використано статистичні та інформаційні матеріали Міністерства внутрішніх справ України, Державної служби з надзвичайних ситуацій тощо.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та науковому розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів пожежно-техногенної безпеки населення як чинника забезпечення навколишнього середовища, що розкриваються в таких положеннях:

уперше:

– в державно-управлінській науці досліджено систему пожежно-техногенної безпеки населення в умовах надзвичайних ситуацій та воєнного стану, роль системи ДСНС України з точки зору її місця в публічному управлінні пожежно-техногенною безпекою України та розкрито механізми впливу цієї сфери на сферу навколишнього середовища, зумовленого завданнями у сфері державної політики, безпеки громадян в умовах військової агресії, а також інших загроз природного і техногенного характеру як чинників національної безпеки держави;

удосконалено:

– узагальнення підходів щодо управлінського процесу в контексті його впливу на техносферу та довкілля, а саме у системі «природа-техносфера» можливим є виникнення природно-техногенних катастроф, де джерелом небезпеки є навколишнє середовище, найчастіше екстремальні природні явища, характерні для території, що розглядається, а також небезпечні промислові об'єкти (зі значним накопиченим потенціалом небезпеки) які розміщені на такій території, в контексті впливу вражаючих факторів екстремальних природних явищ. У системі управління пожежно-техногенною безпекою слід зважати на

ступінь стану захисту населення та територій від надзвичайних ситуацій. Для цього необхідно враховувати наступні фактори: різні вимоги до детальності опису джерел небезпеки, місцевості та елементів ризику, різна природа вражаючих факторів, необхідність наочного відображення результатів рішення в оцінці стану.

– поняття «потенціал» та «ресурс» у сфері пожежно-техногенної безпеки які включають два важливі аспекти: наявність ресурсів та цільову спрямованість їх використання, поняття «ресурс» прийнято поділяти на основні групи: матеріальні, трудові, фінансові, інформаційні та управлінські, які обмежені в кількісному та якісному відношенні, при цьому важливою відмінністю між визначеннями «ресурси» та «потенціал» є залежність потенціалу окремої сфери (або організації), а також суспільства загалом від суб'єктів діяльності та, навпаки, незалежність існування ресурсів від суб'єктів діяльності.

– класифікацію критеріїв загроз у сфері пожежно-техногенної безпеки а саме: за джерелом виникнення (стихійні лиха, великі аварії тощо, за наслідками (що викликали незворотні, довгострокові, тимчасові, суттєві наслідки чи спричинили соціально-політичні, економічні, військові, екологічні та інші наслідки), за масштабом (глобальні, локальні, що потребують для своєї ліквідації проведення великих масових заходів (евакуації громадян, мобілізації населення та ін.), чи обмежуючих заходів (заборони проведення зборів, мітингів, продажу окремих видів товарів тощо), заходів, що носять загальний характер або поширюються на окремі категорії осіб чи на деякі об'єкти (особливий режим в'їзду та виїзду тощо), за ступенем гостроти (реальні, потенційні, які потребують уведення режиму надзвичайного стану тощо), за сферою прояву (військові, техногенні, екологічні, стихійні лиха (природного походження), біогенного, зоогенного та фітогенного характеру, соціально-політичні).

набули подальшого розвитку:

– категорія «забезпечення безпеки населення» та захисту критично важливих об'єктів при надзвичайних ситуаціях і терористичних актах» означатиме комплекс взаємопов'язаних за цілями й ресурсами заходів,

спрямованих на запобігання або зниження втрат серед населення, загрози їх життю та здоров'ю, зменшення шкоди об'єктам виробничого та соціального призначення, навколишньому природному середовищу від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру терористичних актів, а також від впливу сучасних засобів ураження в умовах бойових дій;

– поняття «режим надзвичайної ситуації» який передбачає здійснення наступного комплексу заходів: організація захисту населення, висування оперативних груп у район надзвичайної ситуації, визначення меж зони надзвичайної ситуації, організація робіт з ліквідації ситуації та її наслідків, організація робіт із забезпечення сталого функціонування галузей економіки та об'єктів життєзабезпечення населення, безперервний контроль за станом навколишнього природного середовища в районі надзвичайної ситуації, обстановкою на аварійних об'єктах та прилеглій до них території;

– термін «безпека» в системі пожежно-техногенної безпеки, коли йдеться про безпечне функціонування того чи іншого об'єкта, що відноситься до класу організаційно-технічних систем, в цьому контексті поняття безпеки слід розглядати у двох аспектах: по-перше, як стан системи в комплексі з її інфраструктурою, іншими системами цього рівня та зовнішніми зв'язками, в якому забезпечується захищеність об'єктів безпеки, тобто населення, територій тощо; по-друге – як певну властивість чи здатність даної системи зберігати певний стійкий стан.

2. Рівень теоретичної підготовки здобувача, рівень обізнаності дисертанта з результатами наукових досліджень інших учених.

Здобувач володіє високим рівнем теоретичної підготовки та багатим практичним досвідом. Прослідковується висока обізнаність з працями інших вчених, дослідження яких є релевантними для вивчення даної проблематики.

3. Наукове та практичне значення роботи полягає в можливості їх застосування в діяльності органів державної влади (центрального та місцевого рівня), що покликано сприяти підвищенню інтегрованості та результативності формування й реалізації механізмів пожежно-техногенної безпеки та її впливу

на навколишнє середовище. в контексті більш ефективного управління в сфері безпеки та оборони держави.

Запропоновані в дисертаційній роботі положення, висновки та рекомендації мають практичне значення та адресну спрямованість. Результати дослідження впроваджено: Шевченківською районною в місті Києві державною адміністрацією (довідка від 24.03.26 р. № 109-1808) та Шевченківському управлінні поліції Головного управління Національної поліції у м. Києві (довідка від 24.03.26 р. №). Результати дисертаційної роботи, а саме щодо поглиблення понятійно-категоріального апарату, виокремлення механізмів пожежно-техногенної безпеки та визначення напрямів їх удосконалення використовуються при викладанні навчальних дисциплін «Державна політика: аналіз та механізми впровадження» та «Публічне управління та адміністрування у сфері цивільної безпеки» за програмою підготовки магістрів за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» в Національному університеті цивільного захисту України (акт впровадження від 23.02. 2026 р.).

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Шевчук С. М. Організаційний механізм державного управління пожежно-техногенною безпекою населення. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління.* 2024. Вип. 1 (20). С. 412–421. <https://doi.org/10.52363/2414-5866-2024-1-45>.

2. Шевчук С. М. Пожежно-техногенна безпека в системі публічного управління в умовах надзвичайного стану. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління.* 2024. Вип. 2 (21). С. 408–418. <https://doi.org/10.52363/2414-5866-2024-2-46>.

3. Шевчук С. М. Сучасні підходи щодо формування організаційних механізмів пожежно-техногенної безпеки. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління.* 2025. Вип. 2 (23). С. 228–237. <https://doi.org/10.52363/2414-5866-2025-2-26>.

4. Шевчук С. М. Роль і місце системи забезпечення пожежної та техногенної безпеки у механізмі управління державою. *Інвестиції: практика та досвід*. 2026. Вип. 2. С. 405-408

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Шевчук С. М. Питання забезпечення безпеки населення в умовах надзвичайного стану. *Публічне управління у сфері цивільного захисту: освіта, наука, практика : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Харків, 29 берез. 2024 р.) Харків : Вид-во НУЦЗУ, 2024. С. 124.

2. Шевчук С. М. Проблема пожежно-техногенної безпеки в Україні. *Гуманітарний дискурс суспільних проблем: минуле, сучасне, майбутнє : матеріали XXIV Всеукр. наук. конф. з міжнар. участю.* (м. Черкаси, 18 квіт. 2024 р.). Черкаси : ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2024. С. 324–325.

3. Шевчук С. М., Крюков О. І. Екологізація соціального розвитку держави як чинник ефективного управління в сучасних умовах. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. XIII Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 30-річчю Харківського національного університету внутрішніх справ у статусі університету* (м. Вінниця, 22 листоп. 2024р.). Вінниця, 2024. С. 283–285.

4. Шевчук С. М., Крюков О. І. Вплив екологічних факторів на публічне управління у сфері національної безпеки. *Теорія і практика розвитку туризму: досвід, проблеми, інновації : матеріали III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Черкаси, 20 лют. 2025 р.) / за заг. ред. С. М. Домбровської. Черкаси : НУЦЗ України, 2025. С. 52–54.

5. Шевчук С. М. Особливості адміністративно-правового режиму надзвичайного стану природного характеру. *Публічне управління у сфері цивільного захисту України: освіта, наука, практика : Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (м. Черкаси, 27 берез. 2025 р.). Черкаси : НУЦЗ України, 2025.

С. 181–184.

6. Шевчук С. М. Особливості адміністративно-правового режиму надзвичайного стану. *Актуальні питання адміністративного права та процесу в умовах воєнного стану : XI Всеукр. наук. конф. молодих вчених.* (м. Кропивницький, 4 груд. 2025 р.). Кропивницький : ДонДУВС, 2025. С. 372–374.

4. Оцінка мови і стилю дисертації.

Мова та стиль викладення відповідає критеріям науковості: логічність викладення положень, об'єктивність, послідовність. Структуру роботи загалом можна схарактеризувати як таку, що логічно підпорядковується поставленій меті. Композиція розділів відповідає послідовності конкретних завдань, що успішно вирішуються. Основні теоретичні положення та висновки роботи не є суперечливими, оскільки вони аргументовані й підкріплені доречними прикладами.

5. Відповідність змісту дисертації спеціальності з відповідної галузі знань, з якої вона подається до захисту.

Робота повністю відповідає вимогам, що ставляться до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», а саме: вона виконана на актуальну тему, сформульовані в ній наукові положення, висновки та рекомендації є обґрунтованими, достовірними, містять наукову новизну та мають практичну значущість.

6. Дотримання нормативних вимог щодо оформлення дисертації.

Загальний обсяг дисертації становить 269 сторінок, з яких основного тексту – 244 сторінок. Список використаних джерел налічує 161 найменування на 18 сторінках, з них 12 праць англійською мовою. Дисертація містить 1 таблицю та 4 рисунки на 5 с., а також 4 додатки – на 6 сторінках, що дозволило автору запропонувати ряд наукових положень, висновків і рекомендацій, отриманих на основі вивчення значної кількості наукової літератури з даної

проблематики.

7. Рекомендації дисертації до захисту. Дисертаційна робота Шевчука Сергія Миколайовича «Механізми публічного управління пожежно-техногенною безпекою як чинник забезпечення захисту навколишнього середовища» є завершеним науковим дослідженням, виконаним самостійно автором на актуальну тему. Робота містить теоретичні розробки та практичні пропозиції, спрямовані на вдосконалення системи пожежно-техногенної безпеки в Україні.

Виходячи з вищевикладеного, вважаю, що дисертаційна робота Шевчука Сергія Миколайовича на тему «Механізми публічного управління пожежно-техногенною безпекою як чинник забезпечення захисту навколишнього середовища» відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» та відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44, а її автор Шевчук Сергій Миколайович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Доцент кафедри управління у сфері

цивільного захисту ННІ ЦЗ

доктор наук з державного управління, професор

Сергій МАЙСТРО

Підпис	<i>Майстро</i>
ЗАСВІДЧУЮ	
<i>Ір. Фабієць</i>	відділу персоналу
" "	20

